

PROF. DR. DOĞAN AYDAL YAZDI

Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nin Doğu Akdeniz'de başlattığı **'doğalgaz krizi'** tırmanıyor. Türkiye'nin bu konuda uluslararası anlaşmalarla belirlenen yasal hakları ve çözüm yolları neler?

DOĞU AKDENİZ'DE SULAR ISINIYOR

Kıbrıs Rum Yönetimi, BM Deniz Hukuku Sözleşmesi'ne göre hakkı olmadığı halde İsrail, Lübnan, Mısır ile anlaşma imzaladı. ABD, Fransız, İngiliz ve İtalyan petrol şirketlerine doğalgaz arama ruhsatı verildi.

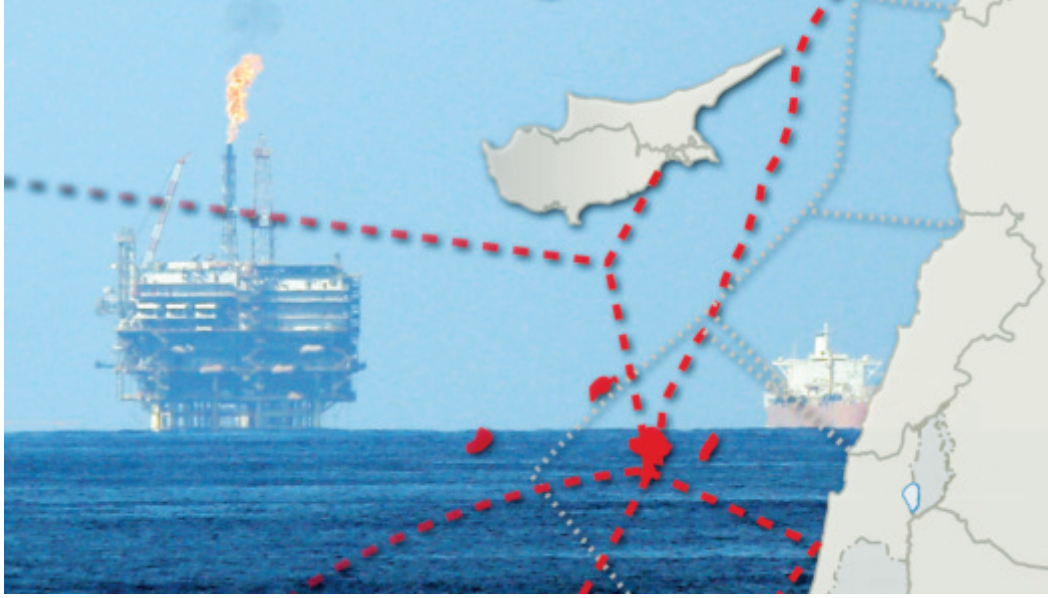

TÜRKİYE NE YAPMALI?

Türkiye, Akdeniz'de kendi kıta sahanlığında ruhsat vererek Rusya, Çin ve Almanya ile müşterek ruhsat hakları oluşturup arama yapmalı. Bu siyaseten Türkiye'nin elini güçlendirebilir. Diğer taraftan Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Uluslararası Deniz Hukuku Sözleşmesi'ne göre kıta sahanlığında belirtilen 200 millik hakkının olmadığını BM'ye anlatmalı. Anlaşma sağlanamadığı takdirde konuyu Uluslararası Adalet Divanı'na taşımalı.

RUMLAR KITASAL SAHANLIK OYUNUNU 1964'DE BAŞLATTI

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin "Kıtasal Sahanelik" kavramı, Karaya Bitişik Bölgeler ve Karasuları ile ilgili olarak çok uzun süre önce hazırlığa başladığı biliniyor. 1964 yılında "Bölgesel Deniz Kanunu" adı altında 45 numaralı Kanunu meclislerinden geçirdiler. 5 Nisan 1974 yılında da 8 Numaralı Kanun olarak "Continental Shelf-Kıtasal Şelf" Kanunu'nu kabul ettiler.

İLK RUHSATI AMERİKAN ŞİRKETİNE VERDİLER
Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Güney sahillerinden başlayarak önce 11 bölge tanımlamış, daha sonra bu bölge sayısını 13'e çıkararak (BLOCK olarak adlandırmışlardır) arama ruhsatı vereceğini ilan etti. 2008 yılında da ilk ruhsatı Amerikan Noble Energy International Ltd. şirketine vererek doğalgaz arama çalışmalarını başlattılar.

Doğu Akdeniz'de bulunan doğalgaz ve petrol rezervleri son yıllarda ülkemiz gündeminde sıkça yer alıyor. Ancak inanıyorum ki sade vatandaşın zihninde beliren resim şu; "Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (Güney Kıbrıs Rum Yönetimi) Doğu Akdeniz'de yeraltı kaynakları ile ilgili birtakım çalışmalar yapıyor ve bizim hükümetimiz de ara sıra gemi gönderip 'kırmızı çizgilerimiz var' diyerek bu çalışmaları durduruyor". Ancak olayların tarihsel gelişimine baktığımızda siyaseten ve ekonomik olarak bu toprak-

larda çok şey kaybettiğimiz görülüyor. Bu yazı, Doğu Akdeniz'deki Olayların gelişimini tam anlayabilmek, alınması gereken konularda tavsiyelerde bulunmak için kaleme alındı. Sonuçta, ülkemiz gemilerinde sondajlar yapılacak ise "nerelerde yapılması daha doğru olur?" sorusuna bilimsel bazı yaklaşımlarda da bulunarak ülke siyaset ve ekonomisine katkıda bulunulacak. Önce Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin kıta sahanlığı, doğalgaz yatakları ile ilgili kanuni hazırlıklarına sistematik olarak nasıl başladığını ve ülke olarak izlediğimiz siyaseti

detaylı olarak bilmekte fayda var.

RUMLARIN KITASAL SAHANLIĞI HAZIRLIKLARI

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin "Kıtasal Sahanelik" kavramı, Karaya Bitişik Bölgeler ve Karasuları ilgili olarak çok uzun süre önce hazırlığa başladığı biliniyor.

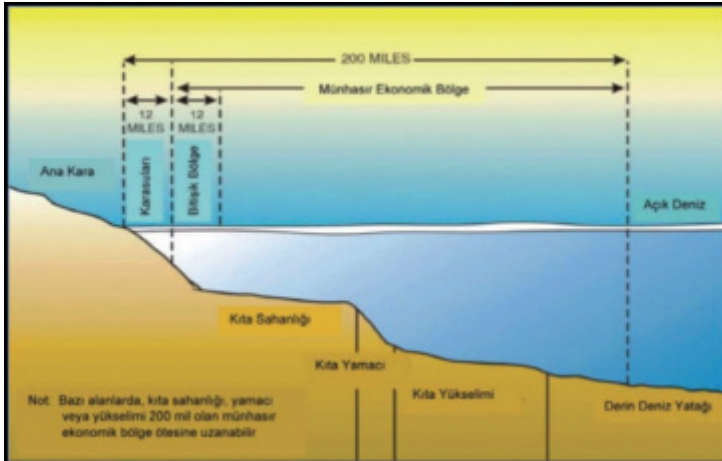
1964 yılında "Bölgesel Deniz Kanunu" adı altında 45 numaralı Kanunu Meclislerinden geçirdiler. 5 Nisan 1974 yılında da 8 Numaralı kanun olarak "Continental

RUMLARIN ARKASINDAKİ ULUSLARARASI GÜÇLER
Kıbrıs Rum yönetimi, siyasi desteklerini artırmak için İtalyan ENI ve Güney Kore KOGAS şirketlerine üç ruhsat alanında ve Fransız Total şirketine de iki ruhsat alanında araştırma yapmak için izin verdi. Ayrıca Exxon Mobil, Qatar Petroleum, İtalyan ENI, Noble Energy, Delek Drilling şirketleri de farklı bölgelerde ve/veya ortak olarak ruhsat alan şirketler. Bir başka deyişle karşımızda artık sadece Güney Kıbrıs Rum Yönetimi yok. Karşımızda ekonomik çıkarları sebebiyle ABD, İngiliz, İtalyan, Fransız, İsrail, Kore, Mısır ve hatta dostumuz diye bildiğimiz Katar bulunuyor. Bunlara Lübnan ve Suriye'nin eklenmesi an meselesi.

Shelf-Kıtasal Şelf' Kanunu'nu kabul ettiler.

Kıbrıs Rum Kesimi, "Devletlerin Dünya okyanuslardaki, denizlerdeki kullanım haklarını sorumluluklarını, çevre ve deniz doğal kaynaklarının yönetimini, bitişik bölgeler ve devletlerin münhasır ekonomik bölgeleri (EEZ), kuralları belirleyen "Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesini (UNCLOS)" 1988 yılında onayladı.

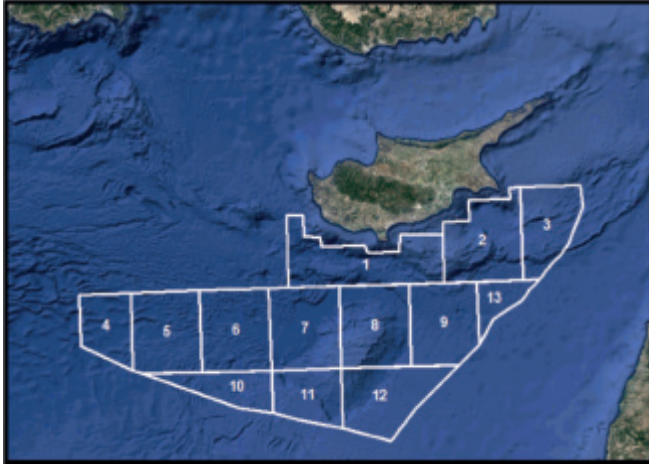

Karasuları, Bitişik Bölge ve Münhasır Ekonomik Bölge sınırlarını gösteren kesit.

BÖLGEDEN ADETA DOĞALGAZ FIŞKIRIYOR

Kıbrıs adasının güneyi, Suriye, Lübnan sahilleri, İsrail ve Mısır arasındaki bölgede yapılan çalışmalar sonucunda ilan edilen rakamlara bakıldığında, üretilebilir yaklaşık 130 tcf (3 trilyon 381 milyar metreküp) doğalgaz ve 2 milyar varil petrol bulunmuş durumda. Çalışmalar son hızla devam ediyor ve rakamların artması bekleniyor.

ANALİZ / DOĞU AKDENİZ'DE DOĞALGAZ KRİZİ

Kıbrıs Adası'na ait Insular Şelf sınırlarını ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin verdiği ruhsat alanlarının konumunu gösteren harita. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin parselleyip ruhsat verdiği alanlar yukarıdaki haritada yer alıyor. Amerikan Noble firmasının sondaj yapıp doğalgaz bulunduğu alan ise 12 ruhsat numaralı. Bu alanın üst kesimi de Türkiye'nin Münhasır Ekonomik zonu (EEZ) ile çakışıyor.

Mısır'da çalışan Shell şirketinin Mısır'ın kuzeyi ve Nil Deltası petrol ve İsrail tarafından bulunan Leviathan ve Tamar doğalgaz yataklarının konumunu gösteren uydu görüntüsü.

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, 1993 yılında Birleşmiş Milletlere Müracaat ile "Karaisalularının genişliğini belirleyen koordinatları ilettiler.

2003 yılında Mısır cumhuriyeti ile aralarında kalan bölge için sınır belirlemesi yapıp 2004 yılında imzaladılar. 2 Nisan 2004 tarihinde, Münhasır Ekonomik Zonları (EEZ) ile ilgili 64(I) olarak adlandırdıkları kanunu kabul ettiler. 2007 yılında Lübnan ile aralarındaki deniz bölgesinin sınırlarını belirleyen anlaşmayı imzaladılar.

Bu arada Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Güney sahillerinden başlayarak önce 11 bölge tanımlamış, daha sonra bu bölge sayısını 13'e çıkararak (BLOCK olarak adlandırmışlardır) arama ruhsatı vereceğini ilan etti. 2008 yılında da ilk ruhsatı Amerikan Noble Energy International LTD şirketine vererek doğalgaz arama çalışmalarını başlattılar.

Amerikan USGS kurumu tarafından yapılan jeofiziksel ve jeolojik çalışmalar sürdürülürken, 2008 yılında Deniz Kuvvetlerimize ait gemilerin Norveç gemilerine müdahale edip çalışmalarını durdurması ve sonrasında AB Bakanımız Egemen Bağış'ın "Deniz Kuvvetlerimiz bunun için var" sözleri gönüllerimizi çok okşasa da sonucu değiştirmedi.

İlk sondajlar sonucu bölgede "Block 12" veya "Afrodit" sahası olarak tanımlanan alanda 7 tcf (7 trilyon kubik feet- yaklaşık 200 milyar metreküp) doğalgazın varlığı belirlendi. Bu sonuçları gören Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Daha sonra da İsrail ile aralarında kalan bölgenin paylaşımını yapan

görüşmelere 2010 yılında başlayıp, 2011 yılında imza attılar.

Aynı dönemlerde Noble Enerji, İsrail'li ortaklarıyla birlikte, İsrail Özel Ekonomik zonunda da (Exclusive Economic Zone) çalışmalar yaptı ve Leviathan ve Tamar olarak adlandırılan bölgelerde 26 tcf (yaklaşık 736 milyar metreküp) doğalgaz varlığı daha belirledi. Diğer bulunan küçük yataklar ile birlikte yaklaşık 40 tcf (yaklaşık bir trilyon 132 milyar metreküp) doğalgaz belirlendi.

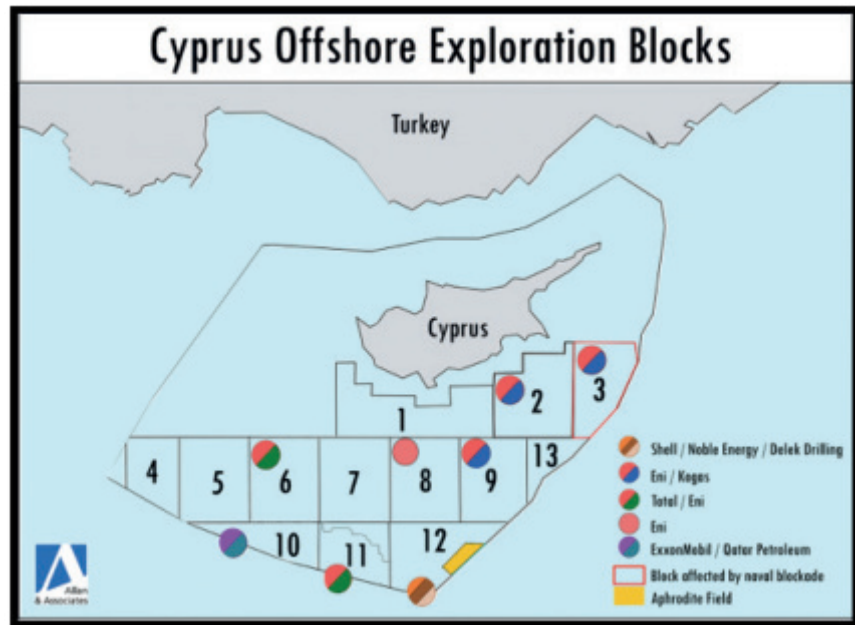
Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, 2012 yılında da ikinci kez ruhsat verme ihalelerini başlatmış ve 2013 yılında Fransız TOTAL

şirketine 10 ve 11 numaralı alanları verdi.

2013 yılı Amerikan Noble ve İsrail Delek firmaları için oldukça verimli geçmiş ve 13 numaralı Afrodit bölgesinde daha önce buldukları 200 milyar metreküp'e ek 150 milyar metreküp civarında doğalgaz rezervine sahip yeni bir alan buldular.

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi siyasi çalışmalarına devam etmiş, 2013 yılında da Mısır Cumhuriyeti ile aralarında kalan Deniz bölgesinin ortak kullanımı ile ilgili anlaşma yaptılar.

En son olarak da, Doğalgaz rezervleriyle ilgili karşılıklı çıkarabilecek çeşitli prob-

lemleri göz önüne alarak, “Münhasır Ekonomik Zon” ve “Kıta Sahaneliği” ile ilgili olarak 2014 yılında 97(I) nolu kanun olarak adlandırdıkları kanunu kabul ettiler.

2016 yılında ise, SHELL şirketinin alt grup firması olan BG GROUP firması, BLOCK 12 bölgesinin %35 hissesini satın olarak bu bölgeye ortak oldu.

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, 2017 yılında ise İtalyan ENI International ve Fransız Total Şirketlerine Block 6, Yine İtalyan ENI International şirketine Block 8 ve Amerikan Exxon Mobil ve Qatar Petroleum şirketlerine Block 10 olarak adlandırdıkları alanların lisanslarını verdiler.

İtalyan ENI şirketi Block 6 olarak adlandırılan alanda doğalgaz yatağı bulmuş ve “Calypso” olarak adlandırdı.

Kıbrıs Rum yönetimi, siyasi desteklerini artırmak için İtalyan ENI ve Güney Kore KOGAS şirketlerine üç ruhsat alanda ve Fransız Total şirketine de iki ruhsat alanında araştırma yapmak için izin verdi. Ayrıca Exxon Mobil, Qatar Petroleum, İtalyan ENI, Noble Energy, Delek Drilling şirketleri de farklı bölgelerde ve/veya ortak olarak ruhsat alan şirketler. Bir başka deyişle karşımızda artık sadece Güney Kıbrıs Rum Yönetimi yok. Karşımızda ekonomik çıkarları sebebiyle ABD, İngiliz, İtalyan, Fransız, İsrail, Kore, Mısır ve hatta dostumuz diye bildiğimiz Katar bulunuyor. Bunlara Lübnan ve Suriye'nin eklenmesi an meselesi.

“Bütün bu gelişmeler olurken biz ne yaptık”, “Türkiye Dışişleri Bakanlığı ne yaptı?”, “Hükümetimizin bu konuda geliştirdiği bir politika var mı?” sorularının ise belli bir cevabını henüz bulabilmiş değiliz. Her gün yeni “Kırmızı Çizgi” belirleyip duruyoruz. Elimizde derin sondaj yapma kabiliyetine sahip olmayan Oruç reis, Barbaros Hayrettin Paşa adlı gemilerimizi bu sulara turistik olarak dolaştırıp, “Doğalgaz arıyormuş!” gibi yapıyoruz. Ancak Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ve Yunanistan yetkililerinin bizim gemiler hakkında gerçeği bilip ulusal ve uluslararası medyada açık açık belirtmeleri de, Dünya siyasetinde, ayrı bir traji-komik halimiz olarak gözüküyor.

En son olarak Güney Kore'den alınan sekiz yaşındaki “DeepSea Metro I ve DeepSea Metro II” gemilerini temizleyip boyayarak “Yerli ve Milli” yaptık ve “Yavuz ve Fatih” adlarını vererek Temmuz 2019'da Doğu Akdeniz'e doğalgaz aramak üzere gönderdik. Bu gemilerin 12500 metreye kadar sondaj yapma kabiliyeti bulunuyor. Ancak henüz cevaplanmayan soru şudur: Teknik elemanlarımız şu ana kadar böyle bir derinlikte sondaj yaptılar mı? Derin sondaj yapma tecrübesi bulunan ve yurtdı-

şından işe alındıkları söylenen 25 yabancı teknik elemanın, sert siyasi ortam sebebiyle ve ülkelerinin baskısı ile işi bıraktıkları ifade ediliyor. Bu doğru mu? Derin sondaj yapabilecek ehil teknik elemanlar bulunamaz ise Hükümetimizin herhangi bir B planı var mı?

Bu tür siyasi gelişmeler tesadüfen ortaya çıkmaz. Ortada paylaşılmaya hazır milyar dolarlar varsa, kendileri için sorun oluşturacak, tehlikeli olabilecek Türkiye'nin ilgisi, gücü potansiyeli başka taraflara yönlendirilmeli. Batılı güçler de aynen bu siyaseti uygulamış ve icraata koymuşlardır.

Bölgede bütün bu çalışmaların yapıldığı yıllara baktığımızda, bu olayların Türkiye'nin seçim yılları ve öncesi yıllara tekabül ettiği görülecek. Yani, İktidar da, muhalefet de kendi derindedir. Kasetler havada uçuşuyor, CHP'de Baykal darbesi yapılırken, MHP'de Genel Başkan Yardımcılarının

dokuzu görevlerinden malum kasetler sebebiyle alındılar. Kimsenin Kıbrıs'ın güneyinde gerçekten ne olduğu ile ilgili düşünmeye, ne hali, ne de niyeti var.

Bütün bunlara ek olarak hangi sebeple çıktığı bile artık çok konuşulmayan Suriye iç savaşı bizim bütün ilgimizi Suriye ve Irak sınırlarımıza çevirdi, 8 yıl boyunca Kıbrıs ve çevresindeki olaylar ile yeterince ilgilenmedik. Ama atı alan Üsküdar'ı çoktan geçmek üzere.

Bugüne geldiğimizde gördüğümüz manzara ise şu; Kıbrıs adasının güneyi, Suriye, Lübnan sahilleri, İsrail ve Mısır arasındaki bölgede yapılan çalışmalar sonucunda ilan edilen rakamlara bakıldığında, üretilebilir yaklaşık 130 tcf (3 trilyon 381 milyar metreküp) doğalgaz ve 2 milyar varil petrol bulunmuş durumda. Çalışmalar son hızla devam etmekte ve rakamların artması bekleniyor.

Güney Kore'den alınan sekiz yaşındaki “DeepSea Metro I ve DeepSea Metro II” gemilerini temizleyip boyayarak “Yerli ve Milli” yaptık ve “Yavuz ve Fatih” adlarını vererek Temmuz 2019'da Doğu Akdeniz'e doğalgaz aramak üzere gönderdik. Bu gemilerin 12500 metreye kadar sondaj yapma kabiliyeti bulunuyor.

Eğer Ülkemiz “Continental Shelf” kavramını kabul ettiremez ve Kıbrıs’ta geri adım atarsak, Ege denizindeki Yunan adaları sebebiyle Ege denizini kullanamaz hale geliriz. Kıyılarımıza çok yakın bulunan bazı Yunan adaları sebebiyle bırakın denizaltı tabii kaynakları aramayı, gemi bile yüzdüremeyiz hale geliriz. Yunanistan benzeri bir çalışmayı Akdeniz’de de yaptırdı ve Antalya Kaş İlçemizin sadece 3 km ötesindeki adacıkları bahane ederek ekonomik zon sınırını bu bölgeye kadar uzattı.

tışması başlar ve Ege denizinin Yunan denizi olduğu, Kıbrıs örneği ortaya sürülerek ifade edilirse, söyleyecek söz kalmamış olur.

Hele bir de, Dip Karpaz bölgesinde, kileseler bahane edilerek jest olsun diye Rumlara toprak verilirse ve/ veya Magosa şehri Türkiye tarafından oturuma açılmayıp bir şekilde Güney Kıbrıs Rum Yönetimi’ne verilirse bizim için çok olumsuz sonuçlar ortaya çıkar. Bu çevre ile ilgili muhtemel doğalgaz yataklarından da, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi’nin hak talep edeceğinden şüphemiz olmamalı.

YUNANİSTAN’IN AKDENİZ KİYILARIMIZDAKİ ALANLARDA ARAŞTIRMA YAPMA İSTEĞİ

Eğer Ülkemiz “Continental Shelf” kavramını kabul ettiremez ve Kıbrıs’ta geri adım atarsak, Ege denizindeki Yunan adaları sebebiyle Ege denizini kullanamaz hale

geliriz. Kıyılarımıza çok yakın bulunan bazı Yunan adaları sebebiyle bırakın denizaltı tabii kaynakları aramayı, gemi bile yüzdüremez hale geliriz. Yunanistan benzeri bir çalışmayı Akdeniz’de de yaptırmış ve Antalya Kaş İlçemizin sadece 3 km ötesindeki adacıkları bahane ederek ekonomik zon sınırını bu bölgeye kadar uzattı. Dışişlerimiz inşallah bu haritaların ne gibi sonuçlara yol açacağına farkında.

TÜRKİYE NE YAPMALI?

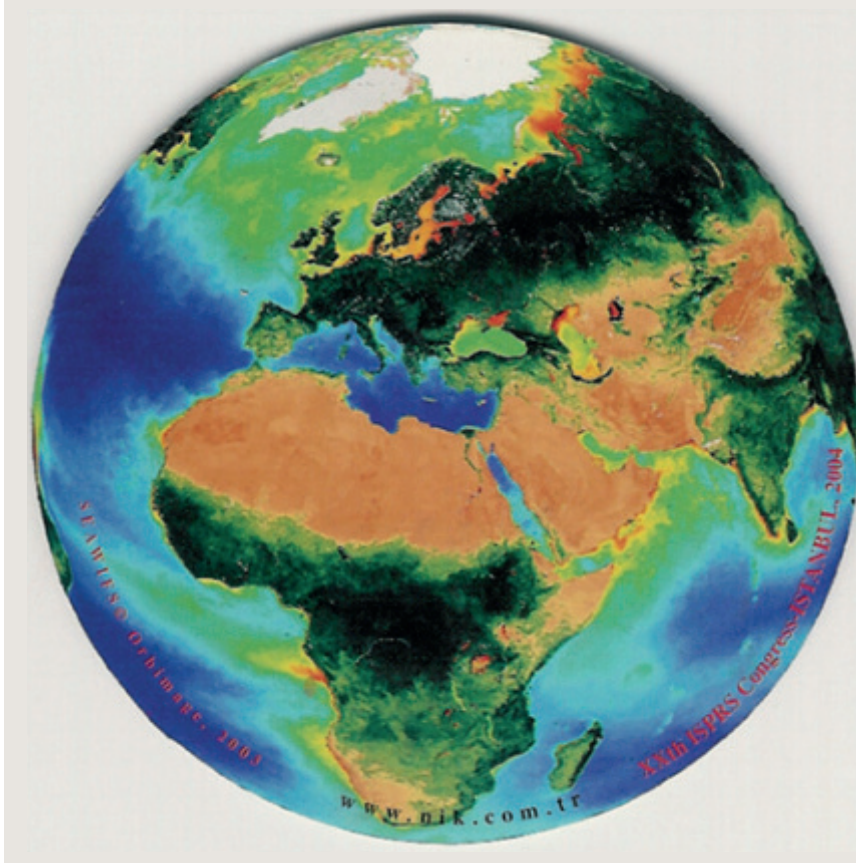
Türkiye yukarıda söz edilen ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi tarafından bu konu ile ilgili çıkarılan bütün kanunları Güney Kıbrıs Rum Yönetimi tarafından verilen bütün koordinatları incelemeli ve kesişen yerler ile ilgili itirazlarını BM nezdinde yapmalı. Lübnan, İsrail ve Mısır Cumhuriyetlerine nota vererek Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ile yaptıkları anlaşmaların BM kanunları ve Denizler ile ilgili sözleşmeler ve Kıta

Sahanlığı kavramları çerçevesinde geçersiz olduğu anlatılmalı.

Bir başka tartışmayı da KKTC vatandaşlarının Kıbrıs adası üzerindeki hakları üzerinden açmalıyız. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, adanın tek sahibi değildir ve bu sebeple, Ada’nın bütününe sahipmiş gibi Lübnan, İsrail ve Mısır ile yaptığı anlaşmaların geçersiz olacağı muhataplara anlatılmalı.

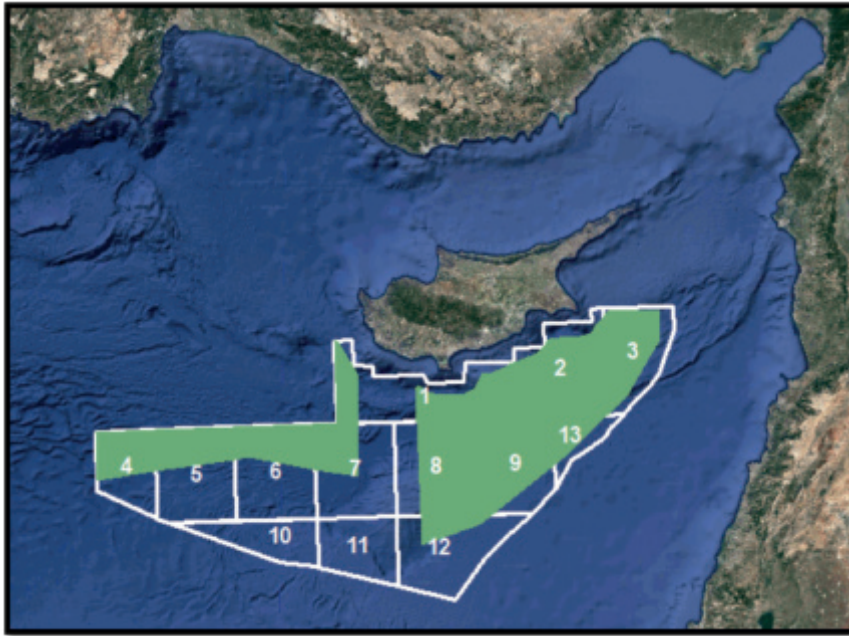
Türkiye hukuki bütün haklarını sonuna kadar savunmalı. Ancak üzerinde önemle durması gereken konulardan biri komşular ile olan ilişkiler. Suriye ve Mısır ile olan siyasi ilişkilerimiz ortada. İsrail ile ilişkilerimiz ise Gazze ve Filistin ekseninde ve etkisinde şekilleniyor.

Bizimle iyi ilişki kuramayan komşuların Türkiye aleyhine olacak her çalışma içinde olmaları da kaçınılmaz oluyor. İsrail-Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ilişkileri, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi-Mısır ilişkilerindeki aleyhimize olan gelişmeler ve ortaklıklar

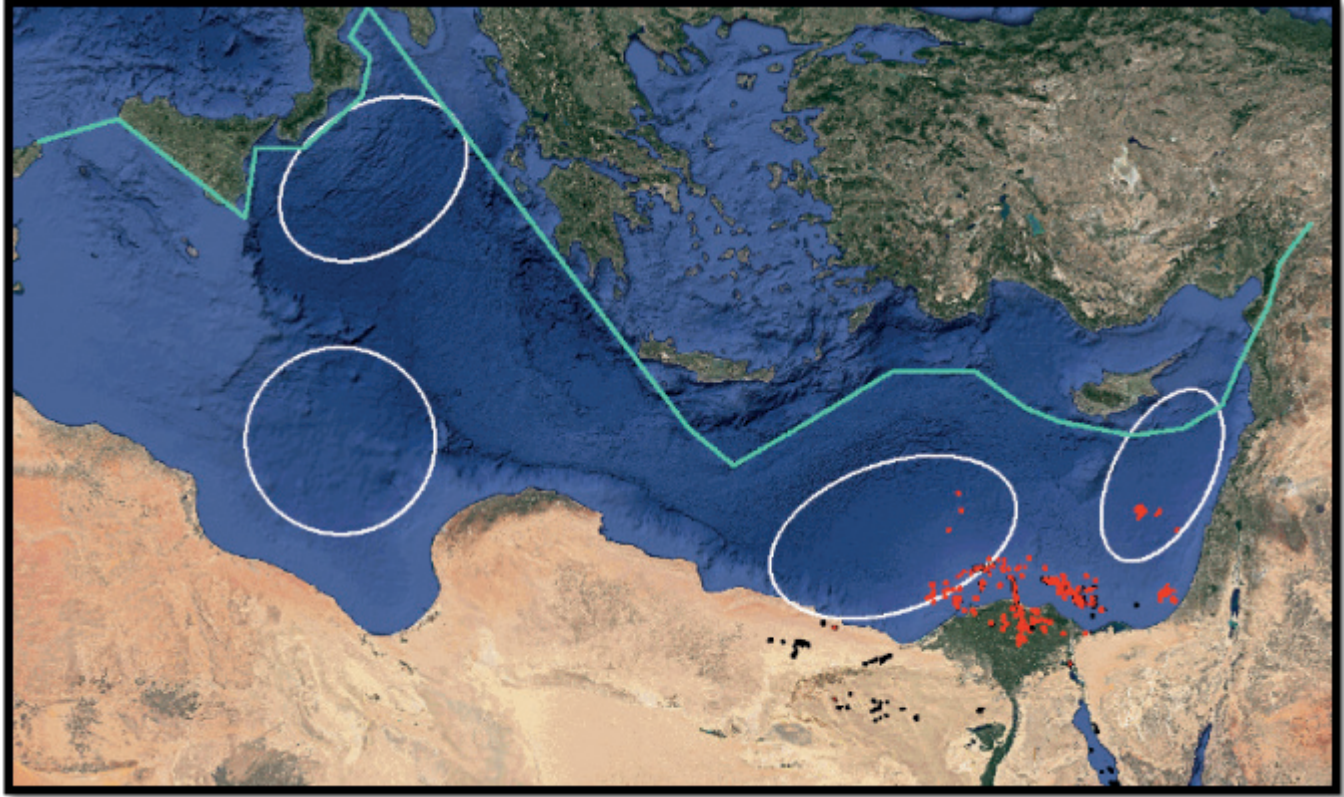
Çöller ile kapananmış olan (sarı renkli alanlar) Fossil-Konneyt okyanuslarının sınırlarını gösteren uydu görüntüsü.

Bugün Petrol bulunan birçok yer uydu verileri ile incelendiğinde çöller ile kaplı alanlar olduğu gözüküyor. 2003 yılında çekilmiş uydu görüntüsünde de bu çok net olarak gözüküyor. Bu çöl ile kaplı alanların alt kısımlarında kapananmış eski okyanuslar var. Buna Jeoloji ilminde Fossil Sular-Connate adı veriliyor. Afrika'nın kuzey kısmındaki Petrol ve Doğalgaz varlıkları, Şuudi Arabistan-Arap Yarımadası, Hazar çevresi İran, Azerbaycan, Rusya, Türkmenistan, Belucistan, ve Ortaasya'ya kadar uzanan kuşaktaki petrol ve doğalgaz varlıkları da çöllerle kapananmış bu eski okyanusların bulunduğu bölgelerde. Bu Okyanuslardan bazıları bugün de varlıklarını kapananmış olarak sürdürüyorlar. Kaddafi'nin Türk Mühendislerinin yardımı ile Bingazi'ye borularla taşıdığı su da, Batı Sahra altındaki kapananmış okyanustan getirilen su. Asya'daki ülkelerde Uygur'lar tarafından inşa edilen ve bugün hala var olan yeraltındaki su kanalları da bu eski okyanusların suları.

Türkiye Münhasır Ekonomik Zonunun sınırlarının Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin kanunsuz olarak verdiği ruhsat alanları ile çakıştığını gösteren görüntü.

BM'nin denizlerdeki haklar ve Kıtasal Sahanelik kavramları çerçevesindeki kanunlarına göre kıyılarımızdan itibaren hakkımız olan 200 Mil (370 km) alan sebebiyle Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin verdiği ruhsat alanları ile çakışan münhasır ekonomik alanlarımızın yerleri de haritadaki yeşil renkli alanlar. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımız, Yavuz ve Fatih gemilerimizin ilk çalışma yapacağı alan olarak Güney Kıbrıs Rum Yönetimi tarafından 3 numara olarak gösterilen bölgeyi seçti. Ancak şahsi kanaatimiz ilk sondaj için seçilen bölgenin doğru olmadığı yönünde. Dolayısıyla, bu kanaatimizin sebeplerini izah etmek için, bölge jeolojisi, doğalgaz ve petrol bölgeleri hakkında kısa bilgi vermenin uygun olacağı düşünüldü.

Yabancı araştırmacılar tarafından farklı sebeplerle potansiyel doğalgaz alanı olarak tanımlanan alanlar elips ve yuvarlak içine alınan alanlar. Kırmızı renkli noktalar doğalgaz bulunmuş alanları, siyah noktalar petrol bulunmuş alanları gösteriyor.

Dikkat edilmesi gereken husus Akdeniz'in eski bir okyanusun, Paleo Tethys'in bir parçası olarak çöküntü alanı olması. Bu sebeple Afrika kıtasının mevcut sınırlarının Akdeniz'in tabanında da devam ediyor olması çok tabii. Veri eksikliği sebebiyle ispatlanması zor olmakla beraber bu sınırın mavi renkte gösterilen çizgilerin sınıra kadar uzanmış olma ihtimali çok yüksek. Zira bu bölgelerde de petrol ve doğalgaz bulunmaya devam etmektedir. İtalya'nın çizme kısmının altında, deniz altındaki taban kısmı dâhil olmaz üzere, Sirte körfezindeki işaretli alan, Kıbrıs Adası Güneydoğusu ve Nil Deltası kuzeyi kuzeybatısı ve kuzeydoğusu olmak üzere Akdeniz'de dört ayrı alan daha araştırmacılarca potansiyel petrol ve doğalgaz alanı olarak tanımlanıyor. Nitekim son zamanlarda Doğu Akdeniz'de bulunan doğalgaz alanlarının çoğu önceden tanımlanmış bu alanlara isabet etti.

bunun en belirgin örnekleri.

Bu bakımdan komşularımız ve tarihsel, kültürel bağımız bulunan komşu ülkeler ile samimi, karşılıklı çıkarları gözetilen siyasi ilişkiler yeniden başlatılmalı. Aksi halde bölgede yalnız kalacağımız gün gibi aşikâr

TÜRKİYE NERELERDE SONDAJ YAPMALI?

Bu bölümde anlatacağımız ise belli bilimsel verilerden faydalanarak ülkemiz idarecilerine yol göstermek, fikir vermek için olacak.

Derin sondaj yapabilecek gemilerimizin olmaması sebebiyle Temmuz 2019'dan önce söylenecek her tavsiye, sonuca ulaşmayacak söylemler olarak kalacağından, önceki yayın, kitap ve makalelerimizde ifade edilmedi.

Çalışma sırasında, uydu verileri kullanılmış ve Akdeniz'in susuz hali ortaya konuldu. Uydu görüntülerinden de rahatlıkla görüleceği gibi, Kıbrıs adasının etrafında deniz altında kalan kısım oldukça dar bir alandır ve jeolojide "insular shelf" olarak adlandırılıyor.

AKDENİZ'DEKİ DOĞALGAZ VE PETROL VARLIĞI HAKKINDA BAZI BİLİMSEL VERİLER; ÖNGÖRÜLER; TAVSİYELER

Akdeniz'deki Doğalgaz ve Petrol varlığını bütün bilimsel verileriyle kolayca anlatmanın bir yolu yok. Bölgeye ve Afrika kıtasına ait binlerce kitap ve makale var. Kaldı ki bu binlerce araştırmacı her konuda aynı görüşte de değildir. Yazıyı, bir dergi yazısı olarak, okunması zor bilimsel makale

le haline getirmeden, en sade haliyle şöyle özetleyebiliriz.

Akdeniz sürekli olarak deniz olarak kalmadı. Messinian olarak adlandırılan Jeolojik dönemde Akdeniz'i Atlantik okyanusuna bağlayan Cebelitarık boğazı tektonik sebeplerle kapandı. Akdeniz Havzasını Atlantik Okyanusu'na bağlayan Cebelitarık olarak adlandırdığımız boğazın, Bectic Arc /FAS Rif bölgesindeki yükselme sebebiyle kapandığı biliniyor (Duggan et al., 2003; Sierro et al., 2007). Kapalı bir havzadaki buharlaşma olması ve ortamı besleyen suyun yetersiz oluşuyla sular azalmış ve jips, tuz gibi evaporitler çöktü. Olay, "Messinian Tuzluluk Krizi" olarak adlandırılmıştır. Messinian Tuzluluk Krizi (MSC), Akdeniz bölgesinin bütünü etkileyen çarpıcı bir olaydır ve yaklaşık 7,24 milyon yıl önce başlayıp 5,33 Milyon yıl önce sonlandı.

ANALİZ / DOĞU AKDENİZ'DE DOĞALGAZ KRİZİ

Atlantik okyanusu ile Akdeniz bağlantısının kapanmasından sonra Akdeniz'deki mevcut suyun kurumaya başladığı ve jips, tuz gibi kalın evaporitik oluşumların deniz dibine çökelediği belirlendi. Bu çökeltelerin deniz dibinde bulunan marn tipi kayalar ile ardışıklı olduğu da biliniyor. Bu oluşumların Akdeniz havzasının kenar kısımlarında da olduğu, ancak erozyona uğramaları sebebiyle çok incelendiği ifade ediliyor. Messinian Jeolojik periyodundan sonra yeni bir tektonik olayla Cebelitarık Boğazı yeniden açılmış ve Atlantik okyanus suları Akdeniz çukurunu doldurdu. Bu bilginin bizim için önemi vardır. Akdeniz'de sondaj yapacak gemilerimiz, Akdeniz tabanına ulaştıklarında, kalınlığı yer yer iki kilometreye ulaşan bu jips-tuz tabakalarını da delmek mecburiyetinde kalacaklar. Petrol veya doğalgaz varsa bu birimlerin altında. Su kalınlığı da düşünüldüğünde bu sondaj derinliği en az 4-5 km demek.

Bu anlatımların bizi ilgilendiren diğer bazı önemli yönleri var.

Akdeniz alanı çöküntüye uğradığında yüksekte kalan ve Graben olarak adlandırılan kısımlardan biri de Hatay Grabeni. Sarah

Boulton ve arkadaşlarının (Boulton, S.J., Smart, C.W., Consolaro, C., & Snider, A. (2016)) yaptığı araştırmada, "Hatay Grabeni, Akdeniz'deki en doğudaki üç havzadan biri; Messinian Tuzluluk Krizinden (MSC) alçı taşı (jips) içeren Miyosen-Pliyosen sınırını kapsar. Geç Miyosen (Messinian yaşlı Tuzluluk krizi Öncesi) çökeltiler açık deniz marnlarıyla karakterize ve bentik foraminifer faunası, 100 - 200 m veya daha az su derinliklerine işaret eder" deniliyor. Yani, Sarah Boulton ve arkadaşları, Hatay Bölgesinde Çöküntü öncesi Akdeniz'de bulunan marnların uzantılarını buldular. Boulton, Bu formasyonun benzerinin Kıbrıs'ta da olduğunu ifade ediyor.

Bu bilgilerin bize faydası şudur; Petrol-Doğalgaz arayan kuruluşlarımız, Hatay bölgesini ve araştırmacılar tarafından Özellikle "Vakıflı Formasyonu" olarak adlandırılan bölgeyi de iyi incelemeli.

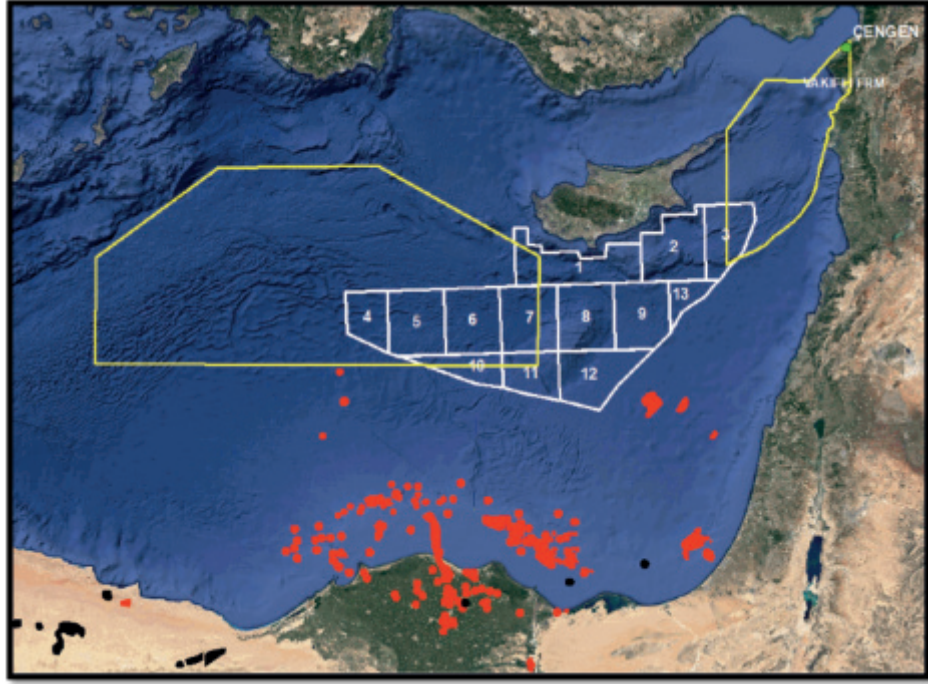
Bu görüşümüzü destekleyen bir diğer veri de, Sultan Abdulhamid Han döneminde, 19. Asrın sonlarında, Hatay-İskenderun İlçemize bağlı Kabaev Beldesine ait Çengen köyünde doğalgaz ve petrol emareleri-

Petrol-Doğalgaz arayan kuruluşlarımız, Hatay bölgesini ve araştırmacılar tarafından Özellikle "Vakıflı Formasyonu" olarak adlandırılan bölgeyi de iyi incelemeli. Bu görüşümüzü destekleyen bir diğer veri de, Sultan Abdulhamid Han döneminde, 19. Asrın sonlarında, Hatay-İskenderun ilçemize bağlı Kabaev Beldesine ait Çengen köyünde doğalgaz ve petrol emarelerinin bulunması. Osmanlı İmparatorluğu'nda petrol arama faaliyetlerine ilişkin Anadolu topraklarında verilen ilk resmi imtiyaz.

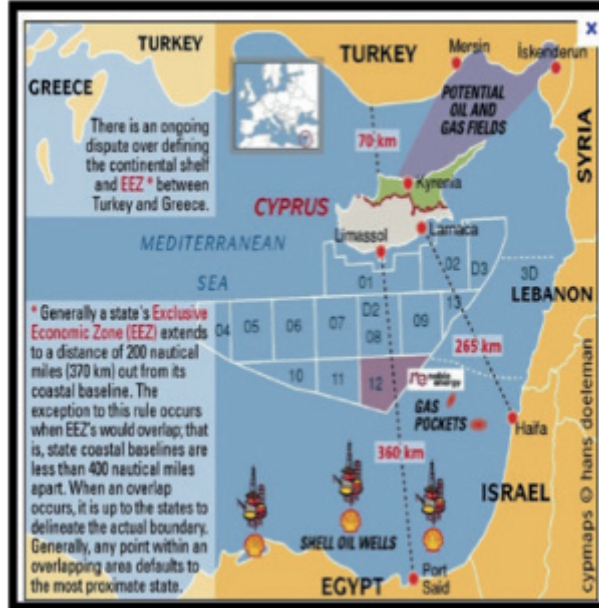
Hatay'daki Vakıflı Formasyonunun ve daha önce gaz emareleri bulunan Çengen köyünün konumu. II. Abdülhamit tarafından 1887 yılında Ahmet Necati Efendi'ye, İskenderun Çengen bölgesinde petrol aranması için verildi.

Türkiye ve KKTC için sondaj çalışmaları yapmamız gereken alanlar öncelikli alanlar (Sarı renk ile çevrili poligonlar).

DOĞU AKDENİZ'DE DOĞALGAZ ARAMAMIZ GEREKEN EN ÖNEMLİ ALANLAR

Bazı yurtdışı kaynaklarca yanlış yönlendirmeler de yapılabiliyor. Kıbrıs'ın kuzeyi ile Adana-Mersin arasına düşen alan bölge "Potansiyel Alan" olarak takdim edildi. Bu bölgelerde özellikle Enerji eski Bakanı Taner Yıldız döneminde yapılan sondajların boş çıktığı da biliniyor. Bu bakımdan araştırmalar yapılırken dikkatli olunmalı, emek ve para boşa harcanmamalı.

Türkiye'nin doğalgaz aramaları için yanlış yönlendirildiği haritalardan biri.

nin bulunması. Osmanlı İmparatorluğunda petrol arama faaliyetlerine ilişkin Anadolu topraklarında verilen ilk resmi imtiyaz, II. Abdülhamit tarafından 1887 yılında Ahmet Necati Efendi'ye, İskenderun Çengen bölgesinde petrol aranması için verildi. Çengen Köyü, Vakıflı formasyonuna çok yakın bir bölge.

Doğalgaz aramamız gereken en önemli alan da Kıbrıs Adası'nın Batısına düşen ve Kıta sahanlığımız ve Münhasır Ekonomik bölge sınırlarımız içinde bulunan altıgen alan içinde gösterdiğimiz alan olmalı (Şekil 11). Bu bölgenin bir kısmında ve hemen güneyinde bulunmuş doğalgaz noktaları da haritada gösteriliyor. Doğalgaz bulunan bu noktalar dahi Münhasır Ekonomik sınırlarımız içinde.

Çengen köyü ve Vakıflı formasyonunun bulunduğu alan ile Kıbrıs adası arasında denizler altında kalan alan, bizim için Petrol ve doğalgaz aramamız gereken öncelikli ikinci bölge olmalı. Bu alanın içinde ve hemen güney kısmında bulunmuş yataklar vardır ve bu bölgedeki metan gazı içeren su kalınlığı yüksek (Şekil 12). Özellikle bu bölge, OGS firması tarafından Akdeniz'de yapılan Metan gazı ölçüm çalışmalarında da potansiyel bölge olarak tanımlanıyor (Præg, et.all,2007). [\[1\]](#)

SAVAŞ TUZAKLARI

'Maden Savaşları', 'Petrolsüz Dünya', 'Enerji Kan Kokuyor', 'Sular Kızıl Akacak' ve 'Enerjiye Açılan Karanlık Kapılar' adlı kitapların yazarı **Prof. Dr. Doğan Aydal**'ın yeni kitabı **'Savaş Tuzakları'** okuyucularla buluştu.

Prof. Dr. Doğan Aydal'ın 'Savaş Tuzakları' adlı yeni kitabı Motto Yayınları tarafından yayımlandı. 'Savaş Tuzakları' adlı yeni kitabında Prof. Dr. Doğan Aydal, 2010 yılında ortalığa sürülen Wikileaks'in ülkemiz ve diğer ülkeler için açıkladığı belgelerin tesadüfen açıklanmadığını, bazı ülkelere aba altından sopa göstermenin bir tekniği olarak piyasaya suurlu olarak sürüldüğünü sonuçlarıyla ortaya koyuyor. Kitapta şu sorulara cevaplar aranıyor:

ABD, 2001, İkiz Kulelerin Vurulması küçük ölçekli bir iç savaş mıydı? Afganistan, Eroin Ticareti, Maden Ticareti, Tacikistan, Atom Bombası Yapımı ile İkiz Kulelerin vurulması arasındaki bağlantılar var mıdır? Derin Dünya Devleti gerçekten var mı? Suriye olayı bir Derin Dünya Operasyonu mu? Ülkemizde Her Nükleer Santral ihale sonrası Askeri Darbe, Muhtıra, Post modern darbe, Kalkışma yaşanmasının sebepleri nelerdir? Nabucco projesi neden hayal oldu? Kıbrıs Doğalgazları; Ülkemizi bekleyen esas tehlike nedir? Yarıbay Ralph Peter kimdir? Büyük Ortadoğu Projesi ile bağlantısı nedir? ABD eski Dışişleri Bakanı Condoleezza Rice "Ortadoğu'da haritalar değişecek" cümlesini niçin söylemişti? Ne oldu? Arap Baharı'nı kimler planladı? Sonuçları kimlere yaradı? Yok olan Tarım, Hayvancılık, Madencilik, balıkçılık, Sularımız, Yanlış Enerji tercihlerimiz, iç göçler ve sorguladığımız

karanlıkta kalan birçok olayın aydınlanması konusuna Prof. Dr. Doğan Aydal, 'Savaş Tuzakları' kitabında ışık tutuyor.

PROF. DR. DOĞAN AYDAL'I YAKINDAN TANIYALIM

Prof. Dr. Doğan Aydal, 1976 yılında Hacettepe Üniversitesi Mühendislik Fakültesinden "Maden Jeolojisi Yüksek Mühendisi" unvanı alarak mezun oldu. İngilizce eğitimini International House, Hastings; Master ve Doktora eğitimini ise İngiltere'de Leeds Üniversitesi'nde tamamladı (1976-1980). Kısa dönem askerlik öncesi ve sonrasında, MTA Genel Müdürlüğü çeşitli birimlerinde çalışan Aydal, 1982 yılı sonunda Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi'nde Yrd. Doç. Dr. unvanı ile göreve başladı ve 1991 yılında Doçent unvanı aldı. 1994 yılında bir dönem ABD Cincinnati Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bölümünde misafir öğretim üyesi olarak bilimsel araştırmalarda bulundu. Halen Ankara Üniversitesi Mühendislik Fakültesinde Öğretim Üyesi olarak çalışıyor. Madencilik, Enerji politikaları, Uzaktan Algılama ve Coğrafi Bilgi Sistemleri üzerine uzman.

Başbakanlık Müsteşar Yardımcılığı, Başbakan Danışmanlığı, TBMM'de Danışmanlık, Sümer Holding Yönetim Kurulu Üyeliği, Kastamonu Meslek Yüksek Okulu Kurucu Mü-

dürlüğü, Ankara Üniversitesi Senato Üyeliği ve Afrika Çalışmaları ve Araştırmaları Merkezi Müdürlüğü gibi idari görevler yaptı. Aydal, Amerika, Afrika, Avrupa ve Asya kıtasındaki 60 ülkede, çeşitli bilimsel araştırma, inceleme ve gezilerde bulundu.

Çeşitli konularda yazılmış 14 Kitabı da bulunan Aydal'ın, yurtiçi ve dışında birçok makale ve tebliği bulunuyor. "Maden Savaşları", "Petrolsüz Dünya", "Enerji Kan Kokuyor", "Sular Kızıl Akacak", "Enerjiye Açılan Karanlık Kapılar", "Savaş Tuzakları" adlı kitapları toplum tarafından çok tanınıyor ve bu kitaplar üzerine 15 ayrı TV kanalında uzun süreli 70 TV programı yapıldı. Ayrıca bu kitaplar ile ilgili olarak birçok gazete ve dergide onlarca röportajı yayımlandı. 1995 yılında yapılan genel seçimlerde Prof. Dr. Necmettin Erbakan tarafından "Türkiye Milletvekili" için aday gösterildi ancak Anayasa Mahkemesinin yeni ihdas edilen "Türkiye Milletvekili" kavramını iptal etmesinden sonra, yine Erbakan'ın arzusu üzerine İstanbul 2. Bölge Milletvekili adaylığı oldu.

Aydal halen, Yeniden Refah Partisi Kurucular Kurulu, Merkez Karar Yürütme Kurulu ve Merkez Yürütme Kurulu Üyesi. Araştırma ve Geliştirmeden sorumlu Genel Başkan Yardımcısı. **E**